

'Wij zijn allemaal walking heads'

 De Morgen - 08 Okt. 2020
Pagina 13

Nauwelijks nog een Vlaamse zaal waar hij niet te zien was en ook Frankrijk vraagt hem alsmaar terug. Het gaat razendsnel voor choreograaf Alexander Vantournhout, die met zijn nieuwe danstaal al vele harten veroverd heeft. De Morgen was erbij in Marseille, waar onder grote belangstelling zijn nieuwe voorstelling Through the Grapevine in première ging.

Marseille glanst onder een frisse oktoberzon, maar de stad ligt er stilletjes bij. De terrassen aan de Vieux Port zijn potdicht, de anders zo levendige kunstenaarswijk Le Panier oogt verlaten. Het zuiden van Frankrijk is in lockdown maar de covidmaatregelen vallen niet bij iedereen in goede aarde, zo verraden hanig geschilderde spandoeken aan het station: "Non à la dictature!"

We wandelen noordoostwaarts, weg van de oude haven, op weg naar een plek waar wél leven is: La Friche la Belle de Mai, een voormalige tabaksfabriek die in 1992 werd heringevuld tot een culturele site, zonder dat de immigratiewijk rondom werd vergeten. De Friche beroept zich erop 7/7 open te zijn, voor iedereen. Met speeltuinen en een skateramp krioelt het op zaterdag van piepjong volk dat elkaar tracht te overbluffen met kickflips of zelfgemaakte dansspasjes oefent op de speciaal daarvoor ingerichte danspiste.

Dat er soms een échte choreograaf door het beeld loopt, weten de kinderen niet, en ook niet dat dit de Vlaamse Alexander Vantournhout is, die zich met medecreator en compagnon Axel Guérin klaarhoudt voor de première van Through the Grapevine. Vantournhout is een van de highlights van het festival Actoral, dat nu bijna een maand de verschillende theaterzalen van de Friche inpalmt. Pardon? Was Frankrijk niet in lockdown? Eh, oui. De horeca mag dan gesloten zijn, de cultuurhuizen worden gezien als indispensable voor de Franse gezondheid. Het zegt iets over het gewicht der dingen, bij onze zuiderburen.

Een béétje Fransman laat die kans niet liggen, zo blijkt. Vantournhout komt net uit Parijs, waar Screws (2019) drie avonden na elkaar speelde voor uitverkochte zalen. Ook deze avond wordt een volle zaal verwacht. Dat ligt niet alleen aan de afwezigheid van ander entertainment: de choreograaf uit Roeselare (°1989) zit in Frankrijk al een aantal jaren in de lift. Zijn artistieke zoektocht naar een nieuwe danstaal, gebaseerd op zijn achtergrond in zowel circus als dans (Vantournhout doorliep circushogeschool ESAC én dansschool P.A.R.T.S., EC), viel hier makkelijker in vruchtbare aarde dan in de heimat. Dat heeft te maken met de open houding van de programmatoren, zal Vantournhout later vertellen. Met de afwezigheid van labels en hokjes. In de Franse zalen is hiphop een vanzelfsprekendheid, in de Parijse opera wordt zonder schroom gekrump.

Het gevolg is dat het de afgelopen vijf jaar razendsnel zijn gegaan voor Vantournhout. Aneckxander (2015), de voorstelling die amper vijf jaar geleden op Theater Aan Zee werd bekroond als 'Jong Werk', speelde in elke grote Franse stad. Enkele belangrijke Franse programmatoren haakten aan en boekten ook Raphaël (2017), Red Haired Man (2018) en Screws. Een oudere solo als Caprices (2014) werd opgevoerd in de abdijkerk van de Mont Saint-Michel. Dat alles voert Vantournhout en zijn ploeg nu naar Marseille voor de première van Through the Grapevine.

We treffen Vantournhout en Guérin in de zaal voor de laatste detailaanpassingen aan licht en geluid. Er wordt rustig en geconcentreerd gewerkt, zonder een spoor van stress. De motor achter Through the Grapevine zijn de verschillen tussen de lichamen van beide performers. Zo heeft Vantournhout een lang torso en een lange nek, maar is Guérin beduidend 'breder' in armwijdte. Wanneer de mannen naast elkaar staan, zijn ze precies even groot, maar zittend steekt Vantournhout een forse kop uit boven Guérin.

Waar verschil is, is ruimte voor beweging en spel - precies dat is het startpunt van Through the Grapevine. Guérin en Vantournhout dagen elkaar uit, helpen elkaar of versmelten tot één, hybride lichaam.

Soms leidt Guérin de dans, soms neemt Vantournhout het over, maar telkens vullen ze aan waar de ander, in letterlijke zin, 'tekortschiet'. Deze pas de deux lijkt een tedere poging om tot elkaar te komen, eerder dan een grimmig machtsspel, zoals dat in vorige voorstellingen als Raphaël al eens het geval was.

Geen toevallige observatie, blijkt, wanneer we de volgende dag met een meeneemkoffie langs de oude haven wandelen. Hij verwondert zich erover dat er zoveel werd gelachen, zegt hij, vooral om de sequensen waarin hij en Guérin hun lichamen in elkaar plooiën en aan het wandelen gaan, als een Siamese tweeling of een veelpotige krab. Klopt onze indruk dat de idee van het lichaam als 'strijdwapen' plaatsmaakt voor een idee van het lichaam als 'helper'? Vantournhout: "Ik voel de laatste jaren inderdaad het verlangen om mijn lichaam te onderzoeken als middel tot communicatie, in plaats van als instrument van verzet. Dat is wellicht een reactie op hetgeen ik rond mij zie. We zijn allemaal walking heads, het grootste deel van de tijd negeren we ons lichaam. Aanraking is een bron van onbehagen geworden; dat was al zo voor corona. Wist je dat de mens van alle diersoorten het minst van al de eigen soort aanraakt?"

van Instagram tot tv-reclame

Voor de oorzaak van die vervreemding tegenover ons lichaam wijst Vantournhout naar de perfecte lichaamsbeelden die overall rondom te zien zijn, van Instagram over de televisiereclame tot zelfs in de hedendaagse dans. Vantournhout: "Die dominantie van de superieure lichamen is zeker ook in de danswereld doorgedrongen. Terwijl het juist de imperfectie, de afwijking is die me interesseert. Menselijke lichamen zijn uit zichzelf asymmetrisch, alleen al doordat ons hart en lever bijvoorbeeld aan een bepaalde kant van ons lichaam zitten. Het perfect symmetrische lichaam is een illusie." In die zin keert de kritische ondertoon terug uit het autobiografische Aneckxander, waarbij Vantournhout zijn eigen 'gedisproportioneerde' lichaam inzette om de idee van het ideale lijf te bevragen.

Het valt op dat in ons gesprek het woord 'circus' amper valt. Bij zijn eerste creaties werd Vantournhout in Vlaanderen naar voren geschoven als de grote vernieuwer van het hedendaagse circus, de lang verwachte verbindingsfiguur tussen circus en dans. Met die definitiestrijd of categorisering is hij vandaag nauwelijks nog bezig. Hij zet zijn circus skills en die van Guérin in voor zijn artistieke

onderzoek naar de mogelijkheden van het lichaam in al zijn complexiteit, diversiteit en veerkracht. In *Through the Grapevine* komt de circustoets aan de oppervlakte in de scènes waarin de mannen elkaar helpen omhoog te springen of 'vliegtuigje spelen' op elkaars omhooggestoken voeten. Voor dat soort fysieke beproevingen is een getraind circuslichaam nodig, geen fragiel danslichaam. Dat de praktijk primeert op de vraag naar definities, vormt misschien wel het beste bewijs van de artistieke volwassenwording van Vantournhout.

De koffie is op, Vantournhout zet het papieren zakje met zijn coronaproof ontbijt naast een van de daklozen die in Marseille het straatbeeld bevolken. Vandaag staat er nog een middagvoorstelling op het programma, morgen vertrekt de ploeg naar Arles, daarna volgt de Belgische première in Vooruit. Vantournhout voert gesprekken om zijn eerste opera te choreograferen. Een jonge kunstenaar moet sterk in zijn schoenen staan om dat allemaal in de hand te houden, beseft Vantournhout. Zijn strategie bestaat eruit met het gezelschap *Not Standing* een sterk team rond zich te verzamelen en selectief te kiezen uit de projecten die hem komen aanwaaien. Vantournhout: "Er moet iets te leren of te ontdekken vallen, en ik wil een deel van mijn team kunnen meenemen. Ik kijk geografisch goed uit: het is leuk om te zeggen dat je gespeeld hebt in Zuid-Korea, maar ik ga er niet zomaar naartoe zonder de verzekering dat ik duurzaam werk kan doen."

We wandelen terug naar het hotel, ARTE France wacht voor een interview. Op de Quai de Rive Neuve wijst Vantournhout naar de appartementen aan onze linkerzijde, in de vorm van netjes op elkaar gestapelde blokkendozen. "Kijk, zo denken wij in het Westen over het lichaam: als een blokkendoos met componenten die stevig op elkaar zijn gemonteerd. Als een statisch, zelfstandig ding. In Japan hebben ze het beter begrepen: daar zijn de gebouwen dynamisch, via een bamboesysteem, waardoor ze meebewegen wanneer de aarde trilt. Een lichaam is ook zo'n bouwwerk: wil het een relatie aangaan met een ander lichaam, moet het meeveren, en dat betekent zich afhankelijk maken van de ander. We houden daar niet van, liever zijn we autonoom. Maar als we over ons lichaam en over onze gebouwen zouden denken als over een dynamisch orgaan, zouden we wellicht een andere wereld bouwen. "

Through the Grapevine, op 8/10 en 9/10 in Vooruit, Gent, daarna op tournee. Vooruit.be, notstanding.com.

EVELYNE COUSSENS

Copyright © 2020 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden